

KOSTAS G. KARYOTAKIS VE CHARLES BAUDELAIRE

Esin OZANSOY

İstanbul Üniversitesi

Abstract

Epitomized as one of the significant and foremost figures of the Athens-focused Neo-Romanticism, Kostas G. Karyotakis (1896-1928) emerged in time as the true representative and proxy of the 1920s generation in the Contemporary and Modern Greek Literature. His suicide at the young age of 32 generated widespread and extensive echoes and resonances, as his death instigated the creation of a literary current designated as the “Karyotakizm.”

The influence of the French poet Charles Baudelaire (1821-1867) began to be observed in the Greek literature, commencing from the advent of the 19th century. Indisputably, he imparted a profound impact also on Karyotakis. Both authors came under the influence of the French Symbolism School.

In Karyotakis’ poems, the inspiration and direct effect of as well as similarities with Baudelaire are most visible and discernible. For that matter, in the core motifs appearing in his poetry, such as death, sleep, escapade, sickness, travel, oblivion and dream, a congruence and harmony with Baudelaire are most obvious.

Keywords: *Karyotakis, Baudelaire, Romantizm, Karyotakizm, Sembolizm, Preveza, Nepenthe.*

30 Ekim 1896 yılında annesinin memleketi olan Tripoli’de doğmuştur. Annesi Tripoli’nin hatırı sayılır zenginlerinden Ath. Skagiannis’in kızıdır. Fakat bu kentte hiç yaşamamıştır. Korinthos’un Sykia bölgesinden olan babası Georgios K. Karyotakis’in bayındır mühendisi olması nedeniyle çeşitli taşra kentlerinde çocukluğunu geçirmiştir. Daha sonra Girit Hanya’ya gelmişler ve 17 yaşına kadar burada kalmıştır. Atina’da hukuk eğitimi tamamlamış ve Avrupa’ya pek çok seyahatler yapmıştır (Almanya, Napoli, Roma, Venedik, Romanya). 1928 yılında Paris’e yaptığı son yolculuğundan sonra, Preveza’ya dönmüş ve aynı yılın 21 Temmuz’unda intihar etmiştir.

İki dünya savaşı arasında yaşamış en tipik şairlerden biri olarak addedilmektedir. Yunan şiirine modernizmin unsurlarını yerleştiren ilklerden biri olan Karyotakis (1896-1928) 1920 kuşağının en önemli edebiyat sesi olduğunu göstermiştir. Atina Yeni Romantizminin doruktaki simasıdır.

16 yaşından itibaren şiirler yazmaya başlamıştır. İlk dizeleri “*Parnassos*” dergisinde yayınlanmıştır. Dönemin önemli edebiyat dergilerinde çalışmıştır (“*Logos*”, “*Nea Estia*”, “*Mousa*”, “*Nea Zoe*”, “*Noumas*”).

23 Mart 1916 tarihinde *José Maria de Hérédia* üzerine bir konferans sunmuştur (Savvidis –Khatzidakis –Mitzou, 1989: 46); Konferans, 20 Mart 2016 tarihli “*Embros*” adlı gazetede ilan edilmiştir (Sakellariadis, 1973: 55). Bizzat Karyotakis’in kendisinin de itiraf ettiği gibi,

“*o zamana kadar Hérédia üzerine kesinlikle hiçbir şey okumamıştı*”, fakat “*böyle bir konu üzerinde konuşma hazırlamayı tercih etmişti, herşeyden önce bu şair henüz daha pek çok şiir de yazmamış ve neticede çok da meşgul olmayacaktı*”. “*Sadece 15 gün içinde hızlı bir şekilde, ona yol gösteren Palamas ve Stefanos Daphnis’in yardımlarıyla konuyla ilgili yardımcı kitapları okuyarak*”, konuşmasını hazırlamıştır (Karyotakis, 1938: xxxx-xxxx1).

Kendisinden bir yaş büyük olan kız kardeşi Nitza’ya “*Chère Nitza*” diye hitapla Fransızca yazmış olduğu tarihlenmemiş mektuplarını Tripoli’ye göndermiştir - bunların içeriğinden 1916-1917 (Karyotakis 20-21 yaşındadır) yıllarının kışına ait olduğu anlaşılmaktadır - (Savvidis - Khatzidakis - Mitzou, 1989: 48-54).

Hukuk fakültesinden diplomasını almadan kısa bir süre önce, Fransızca duygusal romanlar okumaktaydı (Karyotakis, 1966: 272-279; 280-282). Bu romanlar “*La Passionelle*”, “*Peché Mortel*” adını taşımaktaydı ve olasılıkla “*Romans de Feuilleton*” diye adlandırılan kitaplar grubuna girmek-

teydiler (Stergiopoulou, 1972: 19). Bu şiirler, “*Dictionnaire des Oeuvres*” sözlüğünde yer almamaktadır (Laffont- Bompiani, 1955: t. I-IV).

İlk şiir koleksiyonunun şiirlerini hazırlamakta olduğundan, 1916-1919 yılları arasında yayın yapmayı durdurur (Karyotakis, 1966: 276).

Gelecek iki yılda “*Nepenthe*” ’yi yazarken (1919-1921) daha sistematik olmakta ve “*Noumas*” dergisiyle başlangıç yaparak, artık hiç ara vermeksizin, daha ciddi yayınlar üzerine birlikte çalışmaya tekrar başlar.

1919 yılında “*O Ponos tou Anthropou kai ton Pragmaton*” (“İnsanın ve Olayların Sancısı”) adlı ilk şiir koleksiyonu yayınlanır (Karyotaki, 1981: 13-27).

Aynı yılın Eylül ayında Agis Leventis adlı arkadaşıyla “İ Gampa” (“*Baldır*”) adında haftalık bir hiciv dergisi çıkarır (Savvidis –Khatzidakis –Mitzou, 1989: 62). Bu dergi çok başarılı olsa bile kısa bir süre içinde yasaklanır.

1920 yılında “*Tragoudia tis Patridas*” (“*Memleket Şarkıları*”) adlı koleksiyonuyla “*Philadelphaios Poiitikos Diagonismos*” (“*Kardeşlik Şiir Yarışması*”) ’da ikinci olur.

1921 yılının Ağustos ayında ikinci şiir koleksiyonu “*Nepenthe*” (Sakellaridis, 1938: 18; Savvidis –Khatzidakis –Mitzou, 1989: 80) yayınlanır. 1928 yılında ölümünün arifesinde son şiir koleksiyonu “*Elegeia kai Satires*” (“*Elegia ve Satirler*”)’i yayımlar (Karyotakis, 1981: 81-119). Sadece kendi döneminin şairlerini değil, kendisinden sonra ki kuşakların Seferis, Ritsos, Elitis, Embeirikos, Brettakos gibi Yunanlı şairlerini de etkilemiştir. Daha sonra savaş sonrası edebiyatta izlerini bırakmıştır.

1920 kuşağı düşkünlük ve tatminsizlik hissini pek çok tonlarda işlemiştir. Bu kuşakta “*décadents*” ya da “*intimistes*” şairler pek çoktu. Edebi bohem arkadaşlıklarına kahvehanelerde şekil veriyor ve dizelerini kısa ömürlü edebiyat dergilerinde yayımlıyorlardı.

Özellikle Karyotakis’in 32 yaşında iken trajik intiharından sonra “*Karyotakizm*” adlı edebi bir moda yaratılmış ve Yunan şiiri bu akımla dolup taşmıştır. Bu terimle bazı şairlerin onu taklit etme eğilimini ve özellikle şiirsel ideolojisini ve ifade tarzını izledikleri anlaşılmaktadır. Yunan edebiyatında kendinden sonraki gelecek kuşakların şairlerine, örneğin 1970 kuşağının şairlerine etkisi ve güncelliğini hala sürdürmesi, “*Karyotakizm*” edebi teriminin uzun ömürlülüğünün bir göstergesidir.

20.yy.'ın ilk on yıllarında küçük burjuva sınıfının düşkünlük, çıkılmaz duruma girme, sefalet, hile, riya gibi unsurları egemendi. Karyotakis özgürlüğün, erdem, onurun, insancıl olmanın ülküsünü yükselterek, bu dönemden ölümüne nefret etmekteydi.

Karyotakis özgün, doğrularından sapmayan, hür, uzlaşmaz ve aynı zamanda trajik bir insandı, çünkü kaderiyle çatışmıştı. Bir gün ölümü pusuda bekledi ve onu yendi. Denizde kendini boğma girişiminin başarısızlığından sonra, hayal ettiği kendi dünyasında yaşamak istediği gibi, Preveza sahillerinde göğsüne bir kurşunla kendini öldürdü.

“*Buradan kaçmak istiyorum*” diye başlayan başlıksız şiirinde şöyle demektedir:

“Buradan artık kaçmak istiyorum, daha ötelere kaçmak istiyorum, bilinmeyen ve yeni bir yere, Gökyüzünün yüksekliklerinde altın bir toz olmak istiyorum, basit bir element, özgür, asil. Sanki tatlı bir rüya gibi görünüyorlar ve konuşuyorlar dünya konularını ruhlarının içine kadar, insanlar güzel olmalı ve gülümsüyorlar, hatta bizzat kendim de güzel”

(Karyotakis, 1981: 103).

Karyotakis iki kat trajik bir insandı. Biri döneminin koşulları yüzünden, diğeri de özel ruh hali yüzünden. Ayrıca bunlara katı bir aile terbiyesi alması, kısa boylu ve zayıf bünyeli oluşu da eklenince, ruhsal yapısı olumsuz etkilenmiştir. Az konuşan bir insan oluşu, utangaçlığı onu arkadaşlık ilişkilerinde yabancılaştırmış, sınıf arkadaşlarının alaylarına maruz kalmıştır. Onu “*ihhtiyar*” diye çağırılmışlardır. Bu durum onun daha çok içine kapanmasını sağlamış ve burası onun sığınağı olmuştur. Onu memnun etmeyen bir yaşamla anlaşma yapmayı reddederek, kahramanca bir eylemle kendini cezalandırarak kaçışı tercih etmiştir.

Yunan yazınında sembolizmin en büyük temsilcisi olan Fransız yazar Charles Baudelaire (1821-1867)'in varlığı 19. yy.'dan itibaren tarihlenmektedir. Baudelaire'ci şairler olarak Roidis (1873) (Angelou, 1978: 81), Psykharis (1893), (Tziobas, 1996: 69), Episkopoulos (1894) tarafından dile getirilmiş ve 1890 yılının ilk on yıllarında şiirleri aşırı bir tutkuyla Yunancaya çevrilmiştir. 1916 yılında Palamas tarafından iki Baudelaire köşe yazısıyla kabul görmesi sağlanmıştır (Katsimpali, 1956: 3).

Tüm bunlar Yunanistan'da Baudelaire'in etkisinin ne kadar büyük olduğunu ve edebiyatta yerini aldığını göstermektedir.

1916-1917 yılları sırasında, ergenleşmeye başlayan bir genç olarak Karyotakis, sanki bir sünger gibi Yunan ve dünya edebiyatını emmektedir. Baudelaire'in havasıyla dolup taşan atmosferi solumaktadır. Baudelaire'in Yunanlı şair üzerindeki etkisi şüphe götürmemektedir. Fransız şiirini bolca okumuş olan Karyotakis, Fransız yazarlara da çok şey borçludur.

Karyotakis'in tercihleri arasında başlangıçta olağanüstü bir şekilde Ronsard onu etkilemiştir, daha sonra diğer Fransız şairler, Baudelaire, Verlaine, Claudel, Villon, Comtesse de Noailles, Laurent Tailhade ve son yıllarında da Carco ve Laforgue özellikle şair üzerinde etkili olmuşlardır (Sakellariadis, 1938: xxxviii).

Son şiir koleksiyonu içinde yer alan şiir çevirilerinde de bu gözlemlenmektedir.

(Charles Baudelaire, Francis Vielé-Griffin, Paul Verlaine, Comtesse de Noailles, Paul-Jean Toulet, André Spire, Laurent Tailhade, Jean Moréas, Francis Carco, Francois Villon, Nicolaus Lenau, Tristan Corbière).

Karyotakis'in hemen hemen tüm yaşlılarında ve ondan biraz daha yaşça büyük olanlarda yabancı akım ve okulların etkisinin olduğu apaçıktır. İki savaş arasındaki dönemin yeni romantik okulunun havasını solumakta ve ona yönelmektedirler. Aralarında bazı farklılıklar gözlemlense de, merkez çizgi daima tektir: Fransız sembolizm okulu. Karyotakis'te aynı akımlardan etkilenmiştir.

2. şiir koleksiyonu “*Nepenthe*” ’de Baudelaire'in etkisi görülmektedir. “*Nepenthe*”, derin üzüntüyü, yası defetme, yas tutmayan, artık üzüntüyü hissetmeyen kişi anlamına gelmektedir. Bu sözcük şüphesiz Homeros (Lexikon Omirikon, 1892: 442) ’a ait bir sözcük olmakla birlikte (Odyssea 4, 221), Baudelaire'in kaynağına da benzemektedir (Panagiotopoulos, 1948: 137; Sakellariadis, 1938: 18).

Koleksiyonunun girişi Baudelaire'in “*La Voix*” (“*Ses*”) aslı şiirinin çevirisiyle başlar ve bu başlığı çıkarır yerine “*San Prologos*” (“*Önsöz Olarak*”)’u yerleştirir.

«*San Prologos*» (Karyotakis, 1981: 31-32):

“*En çok kütüphaneye yaslanırdı beşiğim, acınacak Babil, ki roman, hikâye, bilim, herşey, Latin külü ve Yunan tozu orda var. Boyum yüksek o zaman kitap forması kadar.*

İki ses konuşurdu. Biri, kurnaz, kararlı, derdi ki: “Bu Dünya bir çörek, tatlı mı tatlı;

Güçlüyüm (ve sınırsız olur o zaman zevkin!) sana o kadar büyük bir iştah vermek için.”

Öbürü: “*Gel! Haydi! Gel, düşlerde yolculuğa, mümkünün ötesine, bilinmeyen diyara!*”

Ve şakırdı kumsalın haşin rüzgârı gibi, uğuldayan hayalet, kimsenin bilmediği, kulakları okşayan, sarsan aynı zamanda. Cevap vermiştim sana: “Evet, hoş ses!”

O anda oluşuverdi, yazık! bu benim yaram denen ve bir de kara yazgım. Dekor ardındayken sınırsız varoluşun, uçurumun dibinde,

Açık seçik görürüm o garip dünyaları, bendeniz önseziyle esriyip duran kurban, sürürüm yılanları, kunduramı ısırın. İşte o andan beri ki peygamberler gibi, yürekten seviyorum ben çölü ve denizi; bayramlarda ağlıyor, yaşlarda gülüyorum ve en acı şarapta nefis tat buluyorum; yaşanmış olay için yalan derim çok kere, düşerim çukurlara, bakıyorken göklere.

Bir ses avutur ve der: “Düşlerine sahip çık; Delideki güzel düş, akıllıda yok artık!” (Baudelaire, 2001: 243).

Baudelaire, “*Les Paradis Artificiels*” (1.baskı 1860) (“*Yapay Cennetler*”) adlı romanının “*Un mangeur d’opium*” (“*Afyonkeş*”) başlıklı 2. bölümünde (Baudelaire, 2008: 89-93) afyonu, “*Pharmakon Népenthès*” olarak adlandırır:

“Était-ce donc là la panacée, le pharmakon népenthès pour toutes les douleurs humaines?” (Baudelaire, 1968: 594; Baudelaire, 1975: 465).

(“...hiç kapanmayan yaralar için ve insanı isyan ettiren kederler için yumuşatıcı bir merhem sunarsın!”) (Baudelaire, 2008: 89).

Baudelaire, keza aynı anlamla “*Les Fleurs du Mal*” (“*Kötülük Çiçekleri*”) adlı şiir koleksiyonunda yer alan “*Le Léthé*” (“*Lethe*”) adlı şiirinde de bu sözcüğü kullanmıştır:

“*Je suceraï, pour noyer ma rancoeur,
Le népenthès et la bonne ciguë*” (Baudelaire, 1925: 52).
 (“Sihirli *nepenthes*’le şifalı baldıranı
 Emeceğim, acımı elbet gidermek için”).

“Lethe”

« Yırtıcı ve sağır ruh, gel üstüne kalbimin,
 Secde edilen kaplan, vurdumduymaz canavar;
 Titrek parmaklarımı daldırma isteğim var
 Sıklığına bir süre o kabarık yelenin;
 Eteğinin içine, kokunla dolup taşan,
 Keder yüklü başımı gömme arzusudur bu,
 Solgun bir çiçek gibi, içe çekme arzusu,
 Tatlı küf kokusunu ölmüş aşkımdan kalan.
 Uyumak istiyorum! yaşamdanda çok uyumak!
 Bir uykunun içinde, daha tatlı ölümden,
 Öpücük yayacağım hem de hiç çekinmeden
 senin güzel tenine, bir bakır kadar parlak.
 Yatağın bir uçurum, ondan değerli ne var,
 Dinen hıçkırıklarım içinde yitsin diye;
 Büyük unutuş durur ağzının üzerinde
 Ve öpücüklerinde hep böyle Lethe akar.
 Artık en büyük zevkim, alna yazılmış gibi,
 Kaderim budur deyip egeceğim boynumu;
 Yumuşak başlı kurban, suçu olmayan suçlu,
 Azabı körüklerken ondaki temiz sevgi.
 Sihirli *nepenthes*’le şifalı baldıranı
 Emeceğim, acımı elbet gidermek için,
 Çekici uçlarında bu sivri göğüslerin
 İçinde hiçbir zaman, kalbin barınmadığı » (Baudelaire, 2001: 56).

Eğer henüz Karyotakis “*Un mangeur d’opium*” hakkında bir fikre sahip olmasaydı, “*Lethe*” (“*Unutma*”) adlı şiirinin başlığını da Baudelaire’den alması imkânsız gözükmecekti:

“*Tha pipiliso, to akhti mou na pnikso,
To kalo konio kai to nepenthe*”.

“*Emeceğim, nefretimi boğacağım,
iyi baldıran otu ve **nepenthe**”.*

Karyotakis dönemin modasına uygun olarak, çok daha fazla Baudelaire’i okumaktaydı. 1920 yılının ilk on yılının başlangıcında “*Pharmakon Né-penthès*” (“*nepenthe ilacı*”) ve “*Yapay Cennetler*”, her iki yazarın yollarının kesişmesine neden olmuştur. O zamandan itibaren Baudelaire düzenli olarak Karyotakis’e ölümüne kadar eşlik etmiştir.

Baudelaire ve Karyotakis arasındaki “*ortak, ölümcül tutkulara*”, “*şiirsel tutkunun dışında, ruhların birbirine uyumunun kaynağına*” bakılırsa, şiirselliklerinin temel motifleri olarak uyku, ölüm, hastalık, kaçış, yolculuk, unutma, rüya, gülüş, sanat, melankoli gibi unsurlarına rastlarız.

Örneğin “*Yapay Cennetler*” ’in “*Afyon ve Esrar*” adlı 2. bölümünde şöyle denmektedir:

“*Tavanların ince zevkli, sıradan ya da kötü resimleri bile görülmedik bir canlılığa bürünürler; korkunç bir yaşam kazanır*” (Baudelaire, 1986: 69-70; Baudelaire, 2008: 29).

Baudelaire’in bu bölümü, Karyotakis’in “*Embaterio Penthimo kai Katakorypho*” (“*En Tesirli Matem Marşı*”) adlı şiirini anımsatmaktadır (Tsimokou, 2000: 219):

“*Tavanda alçıları görüyorum
Maiandros şekilleri beni danslarına çekiyorlar, [...]
A! şimdi takmam gerekecek
O güzel alçıdan yapılmış tacı...*”

(Karyotakis, 1981: 147).

Keza Baudelaire’in “*Yapay Cennetler*” ’inin “*Afyon ve Esrar*” adlı bölümünde dile getirilen tuhaf sapık neşe buhranlarını, Baudelaire’in “*La Voix*” (“*Ses*”) şiirini “*San prologos*” ’a çeviren Karyotakis’in dizelerinde şöyle görmekteyiz:

“*İşte o andan beri [...] bayramlarda ağlıyor, yaslarda gülüyorum*” (Karyotakis, 1981: 31-32).

Yine Karyotakis'in «*Hipnos*» (“*Uyku*”):
 “*Horis nan to grikoume, tha gelame*”
 (“*hiçbir duymadan, güleceğiz*”) (Karyotakis, 1981: 71) ve
 «*Ode s'ena paidaki*» (“*Bir çocuğa Ode*”): “*Horis aitia gelao*”
 (“*nedensiz gülüyorum*”) (Karyotakis, 1981: 108) adlı şiirlerinde
 görülmektedir.

Karyotakis kışkırtıcı bir şekilde “*Okhra Speirokhaite*” (“*Pâle Spirochète*”) adlı şiirinde, (Karyotakis, 1981: 141) çocuğun ve kitaplığın betimlenmesinde:

*“İtan oraia os synolo ta epistimonika
 biblia, oi aimatokhromes eikones tous, i phili
 pou amphibola koitazontas egela mystika,
 oraio ki o,tı mas edinan ta pheugalea tis kheli...”*
 “*Bütün olarak güzeldiler,
 kan kırmızılı resimli kapaklarıyla bilimsel kitaplar
 şüpheyle bakan ve gizlice gülen o kız,
 ne güzeldi onun anlık dudaklarının bize verdikleri...”*

Adeta Baudelaire'in “*La Voix*” (“*Ses*”) şiirindeki kütüphane manzarası anımsanmaktadır:

*“En çok kütüphaneye yaslanırdı beşiğim,
 Acınacak Babil, ki roman, hikâye, bilim,
 Her şey, Latin külü ve Yunan tozu orda var.*

Boyum yüksek o zaman kitap forması kadar” (Baudelaire, 2001: 243).

Karyotakis'in “*Nepenthe*” adlı 2.şiir koleksiyonunun da yer alan “*Pet-hainontas*” (“*Ölerekten*”) şiirinde Baudelaire doğrudan hissedilmektedir:

*“Mataii psykhe, stin atonian esperas earinis, [...],
 [...] mataii psykhe, sto pelago, sto ageri ti tha peis?
 o, ti tha peis, steni kardia, sti khloni dysi agnantia?”*
 (Karyotakis, 1981: 62).

*“Kaybolmuş ruh, rahavet dolu bahar akşamında, [...]
 [...] yitik ruh, açık denize, hafif rüzgâra ne dersin?
 ya, zavallı kalp, ötelerdeki cansız bitişe ne dersin?”.*

Bu şiirle Baudelaire çok açık şekilde işitilmekte, daha da belirleyici olarak “*Que diras-tu ce soir...*” (“*Ne dersin garip kişi, bu akşam saatinde*”) denen başlıksız şiirinin ilk iki dizesi tamamen kulakta çınlamaktadır:

*“Que diras-tu ce soir, pauvre ame solitaire,
Que diras-tu, mon coeur, coeur autrefois flétri”*
(“Ne dersin garip kişi, bu akşam saatinde,
Ya sen, kalbim, ne dersin, vaktiyle yağmalanan”)

(Baudelaire, 2001: 64).

Karyotakis’in “Ölerekten” adlı şiiri bu iki dize üzerinde vurgulanmaktadır. Bu dizeleri kendi şiirinin ilk ve son iki dizesinde kullanmış ve şiirin kalan kısımları gelişim bölümünü oluşturmuştur. Uçtaki dizeler, “*Que diras-tu ce soir*” adlı başlıksız şiirden gelseler bile, şiirin gövdesi bize “*Les Fleurs du Mal*” (“*Kötülük Çiçekleri*”)’da yer alan “*L’Horloge*” (“*Çalar Saat*”) şiirinin son mısrasını aklımıza getirmektedir; burada da ölüm karşısında son bir savunma yapılmaktadır:

*“Tantôt sonnera l’heure où le divin Hasard,
Où l’auguste Vertu, ton épouse encore vierge,
Où le Repentir même (oh! La dernière auberge!),
Où tout te dira: Meurs, vieux lâche! il est trop tard!”*
“Derken saat çalacak ve o tanrısal Kader,
Ve eşin yüce erdem, hala bir kız olarak,
Ve son Pişmanlık bir de (eyvah! bu en son durak!),
Ve diyecek: “Geç kaldın! Ey koca ödle, geber!”

(Baudelaire, 2001: 205).

Karyotakis’te çocukluk, gençlik ve sadece küçüklük ile ilgili betimlemeler, garip bir biçimde yaşlılık, eskime ve ölüm ile ilgili yaygın düşüncelerle itişip kakışırlar. Bunun en etkileyici örneği, aynı koleksiyonda yer alan (“*Nepenthe*”), ilk üç dizesi alıntı yapmaya değer olan “*Tou Adelphou Mou*” (“*Erkek Kardeşimin*”) (Karyotakis, 1981: 79) şiiridir:

*“Eisai o antras. Omos i idios panta meno;
ta khronia pou perasane me aphisan
parakseno paidaki gerasmeno”*
(“Sen bir adamsın. Ama ben aynı kaldım;
yıllar geçti ve beni bıraktı
garip, yaşlanmış bir çocuk gibi”).

Karyotakis’in kendisinin çevirisini yaptığı Baudelaire’in “*Spleen*” (“*İç Sıkıntısı*”) adlı dört şiir dizisinden 3.nün ilk iki dizesi, Karyotakis’in yukarıdaki şiiriyle karşı karşıya getirilmektedir (Dimakis, 1969: 187):

*“Je suis comme le roi d’un pays pluvieux,
Riche, mais impuissant, jeune et pourtant très vieux”*.

“Yağmurlu bir ülkede sanki benim hükümdar,
Zengin ama gücü yok, genç ama çok ihtiyar”

(Baudelaire, 2001: 95).

1922 yılının 28 Nisan’ında “*Mousa*” adlı dergide Karyotakis’in doğrudan Baudelaire’in “*Spleen*” (“İç Sıkıntısı”) adlı şiirinin başlığını kullanarak, “*Spleen*” adlı şiirini yayınlanır (Karaoglou, 1991: 102-103). 1923 yılının Ekim ayında ise “*Spleen*” adlı şiir “*Philologikes Spithes*” adlı dergide yeniden yayınlanır (Savvidis –Khatzidakis –Mitzou, 1989: 102).

Daha sonra Karyotakis’in çevirisini yaptığı “*Spleen*” adlı şiir, ilk kez 27 Kasım 1927 yılında “*Eleftero Vima*”’da yayınlanır (Savvidis -Khatzidakis -Mitzou, 1989: 130-131).

3.şiir koleksiyonu “*Elegeia kai Satires*” (“*Elegia ve Satirler*”)’de bazı ufak değişikliklerle ama Baudelaire’in başlığını kullanmaksızın dahil edilmektedir (Karyotakis, 1993: 113) .

Baudelaire’in başlığının çıkarılması üzerine olası yorum, üçüncü ve maalesef! son koleksiyonunun “*olgunluk*” koleksiyonu olarak daima kabul edilmesi düşünülebilir (Tsirimokou, 2000: 240). Farklı ve kendine özgü şiiri artık kesin bir şekilde billurlaşmakta ve benzerliklerini söylemek için yardımcı unsurlara ihtiyaç duymamaktadır.

Bu durumda tamamiyle Dimakis’in görüşü onaylanmasa da desteklenmektedir. Çünkü sadece Karyotakis’in bir dizesi “*parakseno paidaki gerasmeno*” (“*garip, yaşlanmış bir çocuk gibi*”), Baudelaire’in “*jeune et pourtant très vieux*” (“*zengin ama gücü yok, genç ama çok ihtiyar*”) dizeyi benzerlik göstermektedir (Stergiopoulou, 1972: 103).

Ayrıca “*Elegia ve Satirler*” adlı şiir koleksiyonunda, Baudelaire’in “*Kötülük Çiçekleri*” içinde yer alan özgün “*Spleen III*”, örnek çeviri de, şiirsel epilog olarak mevcuttur.

Baudelaire’in şiirlerindeki deniz yolculuğu, uzak sığınaktır. Bu “*Albatros*” (“*L’Albatros*”), “*Uzak İklimlerin Kokusu*” (“*Parfum Exotique*”), “*Yolculuğa Çağrı*” (“*L’Invitation Au Voyage*”), “*Yolculuk*” (“*Le Voyage*”), “*Sömürgeye Doğmuş Avrupalı Bir Kadına*” (“*A Une Dame Créole*”) şiirlerine kadar uzanır.

“*Saçlar*” (“*La Chevelure*”) şiirindeki (Baudelaire, 2001: 183-184) gemiler, hipnotize edici bir şekilde salınırlar, varacakları yer genellikle hiç olmayacak bir ülke, hiç dokunulmamış bir masumiyet, huzurlu ve duygusal sığınaktır.

Karyotakis'te ise, örneğin “*Bu Akşam Ay*” (“*To Pheggaraki Apopse*”) (Karyotaki, 1981: 58) gibi eski bir lirik şiiri yazması için, Baudelaire'in hayali deniz manzarası konusunda bilgiye gereksinimi yoktur.

1. şiir koleksiyonunda yer alan “*Deniz*” (“*Thalassa*”) adlı şiirinde (Karyotakis, 1981: 27) , denizin gerçekliğine “*to pardalo tis khroma*” (“*leopard desenli renk*”) çok güzel ve kesin bir bakış açısı yapması konusunda ayırt edicidir (Hadas, 1985: 26):

*“mplabo ekei makria,
pio dothe anoikhtoprasino ki akoma dothe gkrizo -
kapoia parakseni thoria”*
(“uzaklar mavi,
sahile yakın yerler açık yeşil ve
daha da yakını gri”).

Sonraları Karyotakis, deniz yüzeyinin ötesine geçmiştir. “*Son Yolculuk*” (“*Teleutaio Taksidi*”) (Karyotakis, 1981: 85) adlı şiirinde olduğu gibi, deniz ve deniz yolculukları neredeyse tamamen sembolik bir boyut almıştır. Kaçma arzusu bir deniz metaforunu bile engellemektedir.

Karyotakis, başlıksız şiirinde “*Buradan kaçmak istiyorum*” (Karyotakis, 1981: 103) diyerek gökyüzünde bir altın tozu...olmak istemektedir.

Karyotakis'in “*Son Yolculuk*” şiirinin 2.mısrasıyla, Baudelaire'in ünlü “*Yolculuk*” (“*Le Voyage*”) adlı şiirine (Baudelaire, 2001: 169) bakıldığında, gerçek yolcuların kaçmak için gittiklerini ve nedenini bilmeden haydi dedikleri görülmektedir:

*« Ne ki gerçek yolcular, yalnız onlardır giden
Gitmek için; [...]
Ve, nedenini bilmeden, her zaman derler: “Haydi!” ».*
*“Mais les vrais voyageurs sont ceux-la seules qui partent
Pour partir; (...)
Et, sans savoir pourquoi, disent toujours. Allons!”.*

Karyotakis'in yapıtlarındaki en son önemli deniz vurgusu, bir ölüm manzarası konusunda kasvetli şiiri “*Preveza*” 'da görülmektedir (21 Temmuz 1928 günü Preveza'da intihar etmiştir. “*Preveza*” adlı şiirini de 1 Temmuz 1928'de yazmıştır) (Karyotaki, 1981:153-156). Herşey, balkondaki sümbüller, elinde gazete olan bir öğretmen, banka hesap cüzdanı, ölümcül bir manzaranın parçasıdır ve deniz de buna dahildir:

“... Thanatos ta zoumpoulia sto mpalkoni,

Kı o daskalos me tin ephimerida
 (“... Ölüm balkonda sümbüller,
 ve gazeteyle öğretmen”).

“... *Epira ena bibliario Trapezis,
 proti katathesis drahmes trianta*
 (“... Bir banka hesap cüzdanı aldım,
 otuz drahmilik ilk hesap mevzuatı”).

“... *Perpatontas arga stin prokymaia,
 «Yparho?» les, k'yстера «den yparheis!»
 Ftanei to ploio...”.*
 (“... Ağır ağır rıhtıma yürüyerek,
 «Var mıyım?» dersin ve sonra da «yokum!»”).

“*Otan kateboume ti skala ti tha poume
 stous iskious pou tha mas ypodehtoune,
 austroi, gnorimoi, aoratoi filoi,
 m'ena hamoyelo st'anyparkta tous heili?*”

“*Bizi karşılaşmaya gelecek gölgelere
 ne diyeceğiz rıhtıma indiğimizde,
 ciddi, tanıdık, görünmez dostlar,
 dudaklarında olmayan gülümsemeyle mi?*”).

Her türlü kaçış eğilimi Baudelaire'in “*Le Spleen de Paris*”, (“*Paris Stıkıntısı*”) adlı düzyazı şiirinde de görülmektedir. Hayat bir hastaneye benzetilmektedir, orada her hasta yatağının yerini değiştirmek ister:

“*Kimi soba karşısında çekmek ister acısını, kimi pencere yanında iyileşeceğine inanır*”.

[...] “*Yoksa yalnız kendi acın içinde rahat edecek ölçüde uyuştun mu? Öyleyse Ölüm'ün eşi olan ülkelere doğru kaçalım.[...] Daha da ötelere, Baltık'ın en ucuna gidelim; olanak varsa yaşamdan da öteye; kutba yerleşelim. Orada güneş yeryüzünü ancak eğrilemesine sıyrıp geçer, ışıkla gecenin birbirlerini çok ağırdan kovalamaları çeşitliliği siler, tekdüzeliği, yani hiçliğin öbür yarısını çoğaltır. Kuzey şafakları bizi eğlendirmek için zaman zaman Cehennem'in hava fişeklerinin parıltıları gibi pembe demetler yollarken, karanlıkta uzun uzun yunabiliriz orada”. En sonunda patlıyor ruhum, sonra da bilgece haykırıyor: “Bu dünyanın dışında olsun da nerede olursa olsun!” (Baudelaire, 2011: 108-109).*

Karyotakis'in düz yazılarının, Baudelaire'in kısa düzyazı şiirlerini anımsattığı belirtilmektedir, yani bununla “*Le Spleen de Paris*” adlı “düz-yazı şiirleri” kastedilmektedir (Dimakis, 1969: 188; Stergiopoulou, 1972: 201).

Örneğin: “*Une Mort Héroïque*” (“*Kahramanca Bir Ölüm*”) (Baudelaire, 2011: 59-63) ve “*Mademoiselle Bistouri*” (“*Matmazel Bistouri*”) (Baudelaire, 2011: 104-107) adlı düz yazı şiirleriyle, Karyotakis'in “*Treis Megales Hares*” (“*Üç Büyük Sevinç*”) başlıklı düz yazı dizisi içinde yer alan “*Enas Praktikos Thanatos*” (“*Pratik Bir Ölüm*”) ve “*Despoinis Bovary*” (“*Matmazel Bovary*”) adlı düz yazıları arasında hem belirli benzerliklerle, hem de düzyazılarının başlıkları arasında uyumlulukla karşılaşılmaktadır (Karyotakis, 1938: 221-225).

Kaynakça

Angelou, Alki (1978) “Emmounouil Roidis, ‘*Apanta*’”, [philologiki epi-meleia], t.2, Edi.Ermis, Athina.

Baudelaire, Charles (1925) *Les Fleurs du Mal*, edi.Émile-Paul Frères, Paris (1857, 1.Baskı) .

Baudelaire, Charles (2008) *Les Paradis Artificiels (Yapay Cennetler)*, Türkçe Çevirisi: Yakup Şahan, Telos Yayınları, İstanbul (2.baskı).

Baudelaire, Charles (1968) *Oeuvres Complètes*, Préface, présentation et note de Marcel A. Ruff. Editions du Seuil.

Baudelaire, Charles (1975) *Oeuvres Complètes*, I, Bibliothèque de la Pléiade, Gallimard.

Baudelaire, Charles (1986) *Les Paradis Artificiels (Tékhnitoi Paradei-soi)*, Yunanca Çevirisi: N.Phoka, Athina.

Baudelaire, Charles (2001) *Les Fleurs du Mal (Kötülük Çiçekleri)*, Türkçe Çevirisi: Ahmet Necdet, Adam Yayınları, İstanbul.

Baudelaire, Charles, *Le Spleen de Paris*, (“*Paris Sıkıntısı*”), Fransızca Aslından Çeviren: Tahsin Yücel, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, İstanbul 2011(5.baskı).

DIMAKIS, Minas (1969) “To Ergo tou Charles Baudelaire kai i Apikhisi tou stin Ellada”, *Logotekhnika Dokimia kai Meletes*, edi.Bakon, Athina.

- Hadas, Rachel (1985) “Spleen à la Grecque: Karyotakis and Baudelaire”, *JMGS* 3, (ss).21-27.
- Karaoglou, Kh.L. (1991) *To Periodiko “Mousa” (1920-1923)*, edi. Nefeli, Athina
- Karyotakis, K.G. (1927) *Elegeia kai Satires*, Ed. Athina, Athinai
- Karyotakis, K.G. (1938) *Apanta*, Emmetra kai Peza, epimeleia: Kharilaou Sakellariadis, Athina.
- Karyotakis, K.G. (1966) “Skhediasma Khronographias”, *Apanta ta Euriskomena*, t.2 [epimeleia: G.P.Savvidis], Athina.
- Karyotakis, K.G. (1981), *Poiimata*, Edi.G.Oikonomou, Athina.
- Karyotakis, K.G. (1993) “Ta Poiimata”, *nea ekdosi tou G.P.Savvidi*, t.2, Athina.
- Katsimpali G.K. (1956) *Elliniki Bibliographia C. Baudelaire*, Athina.
- Laffont- Bompiani (1955) “*Dictionnaire des Oeuvre s*”, t. I-IV, Paris .
- Lexikon, Omirikon (1982) Edi.A.Konstantinidou, Athina.
- Panagiotopoulos, M.I. (1948) *Ta Prosopa kai Ta Keimana*, t.5, Edi. Aetos A.E., Athina.
- Psikharis (1996) *To phili*, eisagogi-epimeleia: D.Tziobas, Edi.Polis, Athina.
- Roidis, Emmounouil (1978) *Apanta*, philologiki epimeleia: Alki Angelou, t.2, Edi.Ermis, Athina.
- Sakellariadis, Kharilaou (1938) *K.G.Karyotakis, Apanta Emmetra kai Peza*, Athina.
- Sakellariadis, Kharilaou (1973) “Pente anekdotes kai dyo agnostes epistoles tou Karyotaki”, *Philologiki Protokhronia*, ss.55-60.
- Savvidis, G.P.-Khatzidakis (1989) N.M.-Mitzou, Mariliza, *Khronographia K.G.Karyotaki (1896-1928)*”, Edi.Miet, Athina.
- Savvidis, G.P. (1992) *K.G.Karyotakis, Ta Poiimata 1913-1928*, Edi. Nefeli, Athina.
- Stergiopoulou, K. (1972) *Oi Epidraseis sto ergo Karyotaki*, Athina.

Tziobas, D. (1996) “Psikharis, ‘*To phili*’”, *eisagogi-epimeleia*, Edi. Polis, Athina.

Tsirimokou, L., Esoteriki Takhytita (2000) “*Poiitiki Alkhimeia: Baudelaire - Karyotakis*”, Athina, ss.23-43.